

NADARJENI UČENCI

Nič ni bolj neenakega kot enaka obravnava neenakih.

Aristotel

V šoli posvečamo posebno skrb tudi nadarjenim učencem. Pri delu z njimi upoštevamo koncept Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli.

Nadarjeni učenci so po Zakonu o osnovni šoli (11. člen) učenci, ki izkazujejo visoko nadpovprečne sposobnosti mišljenja ali izjemne dosežke na posameznih učnih področjih, v umetnosti ali športu. Šola tem učencem zagotavlja ustrezne pogoje za vzgojo in izobraževanje tako, da jim prilagodi vsebine, metode in oblike dela ter jim omogoči vključitev v dodatni pouk, druge oblike individualne in skupinske pomoči ter druge oblike dela.

VRSTE NADARJENOSTI

- Splošna intelektualna sposobnost
- Specifična akademska (šolska) zmožnost
- Kreativno ali produktivno mišljenje
- Sposobnost vodenja
- Sposobnost za vizualne in tako imenovane izvajalske (performing) umetnosti

Tri tipične značilnosti, ki veljajo za nadarjene, je opisala **Ellen Winner v svoji knjigi Nadarjeni otroci, Miti in resničnost (2005, 2, 3)**.

Pravi, da je za nadarjene značilno naslednje:

- **predčasna razvitost**

Nadarjeni otroci se razvijejo predčasno. **Prve korake v obvladovanju nekega področja naredijo hitreje kot je to običajno.** Prav tako na tem področju napredujejo hitreje od povprečnih otrok, ker se znotraj področja izredno lahko učijo. Izraz področje se nanaša na organizirana področja znanja, kot so: jeziki, matematika, glasba, likovna umetnost, balet, gimnastika ...

- **vztrajno delajo po svoje**

Nadarjeni otroci poleg tega, da se učijo hitreje od povprečnih otrok, **se učijo tudi kvalitativno drugače**. Oni delajo po svoje: od odraslih iščejo minimum pomoči in mentorstva pri obvladovanju področja, na katerem so aktivni, ker se v glavnem učijo samostojno. Odkritja, do katerih pridejo, so zanje razburljiva in motivacijska, vsako tako odkritje pa pelje otroka korak naprej. Ti otroci pogosto samostojno izumljajo pravila znotraj same aktivnosti in delajo nove, neobičajne načine reševanja problema.

- **želja po obvladovanju**

Nadarjeni otroci so resnično motivirani, da bi razumeli smisel področja, v katerem kažejo znake predčasne razvitosti. Izražajo intenziven interes, imajo sposobnost ostrega fokusiranja. Ko so okupirani z učenjem, doživljajo stanje »tekočnosti« – optimalno stanje, pri katerem se poglabijo v snov in izgubijo občutek za zunanji svet.

Na te tri načine se nadarjeni otroci kvalitativno razlikujejo od povprečnih otrok, ki so pridni oziroma marljivi in motivirani za delo in ki prav tako lahko dosežejo velike uspehe.

SPLOŠNE ZNAČILNOSTI NADARJENIH UČENCEV

Miselno-spoznavno področje

- Razvito divergentno mišljenje (fleksibilnost, originalnost, fluentnost),
- razvito logično mišljenje (analiza, posploševanje, sposobnost sklepanja),
- nenavadna domišljija,
- natančnost opazovanja,
- dober spomin,
- smisel za humor.

Učno-storilnostno področje

- Široka razgledanost,
- visoka učna uspešnost,
- bogato besedišče,
- hitro branje,
- spretnost v eni od umetniških dejavnosti,
- motorična spretnost in vzdržljivost,
- visoke aspiracije in potreba po doseganju odličnosti,
- radovednost,
- raznolikost in močno izraženi interesi,

- vztrajnost pri reševanju nalog,
- visoka storilnostna motivacija,
- uživanje v dosežkih.

Socialno in čustveno področje

- Nekonformizem,
- močno razvit občutek pravičnosti,
- neodvisnost in samostojnost,
- sposobnost vodenja in vplivanja na druge,
- izrazit smisel za organizacijo,
- empatičnost.

Značilnosti, ki jih lahko ovirajo pri uspešnem delu

- Nezainteresiranost za šolo in udeležbo v šolskih dogajanjih,
- strah pred spraševanjem,
- nizka samopodoba,
- pomanjkanje samozaupanja,
- nesposobnost tvornega delovanja pri skupinskem delu,
- učenca ni možno motivirati z običajnimi spodbudami (dobrimi ocenami, z nagrajevanjem pridnosti, navdušenjem učitelja ...),
- slaba pozornost,
- hiperaktivnost,
- čustvena in socialna nezrelost.

ODKRIVANJE NADARJENIH UČENCEV

Odkrivanje nadarjenih učencev je strokovno zahtevno opravilo.

Poteka v treh stopnjah:

- 1. evidentiranje,**
- 2. identifikacija,**
- 3. seznanitev in pridobitev mnenja staršev.**

EVIDENTIRANJE

- Učni uspeh,
- dosežki (performance),
- učiteljevo mnenje,
- tekmovanje,
- hobiji,
- mnenje šolske svetovalne službe.

IDENTIFIKACIJA

Vključuje naslednja merila:

Ocena učiteljev

Učitelji oblikujejo oceno o evidentiranih učencih s pomočjo ocenjevalne lestvice nadarjenosti učencev, ki zajema naslednja področja nadarjenosti:

splošno-intelektualno, učno, ustvarjalno, voditeljsko, literarno, dramsko, filmsko, likovno, glasbeno, gibalno in tehnično področje.

Test intelektualnih sposobnosti – WISC-III ali Ravnove progresivne matrice.

Test ustvarjalnosti – Torranceovi testi ustvarjalnega mišljenja, TTCT (besedna in/ali slikovna oblika Torranceovih testov ustvarjalnega mišljenja).

Testa sposobnosti in ustvarjalnosti izvede ter ovrednoti psiholog.

SEZNANITEV STARŠEV IN PRIDOBITEV NJIHOVEGA MNENJA

To je zadnja stopnja odkrivanja nadarjenih, ko svetovalna služba skupaj z razrednikom seznanita starše, da je bil njihov otrok spoznan za nadarjenega, in pridobi njihovo mnenje o otrokovi nadarjenosti.

DELO Z NADARJENIMI UČENCI

V prvi triadi poteka delo z nadarjenimi učenci predvsem v okviru matičnega razreda v oblikah notranje diferenciacije pouka, priporočljivo je le občasno krajše ločevanje nadarjenih učencev iz razreda (npr. pri samostojnem učenju, dodatnem pouku, raznih interesnih dejavnostih). Kasneje se delo razširi tudi na nekatere druge oblike, ki se večinoma organizirajo v okviru fleksibilne in delne zunanje diferenciacije, v okviru dni dejavnosti, pri izvajanju interesnih dejavnosti, dodatnem pouku, pri pripravi na tekmovanja, v okviru izbirnih predmetov.

1. TRIADA

- Individualne zadolžitve
- Individualiziran pouk
- Kooperativno učenje in druge oblike skupinskega dela
- Posebne domače zadolžitve
- Dnevi dejavnosti
- Interesne dejavnosti
- Hitrejše napredovanje
- Dodatni pouk

2. TRIADA

- Individualizirani programi za nadarjene
- Priprava na udeležbo na tekmovanjih
- Program ustvarjalnih delavnic
- Programi za osebni in socialni razvoj
- Osebno mentorstvo učitelja določenega predmeta (BI, KE, SLO, TJA) učencu, ki je nadarjen na določenem področju
- Svetovanje nadarjenim učencem in njihovim staršem

3. TRIADA

- Delna zunanja diferenciacija
- Izbirni predmeti
- Seminarske naloge
- Raziskovalne naloge
- Osebno mentorstvo učitelja nadarjenemu učencu
- Svetovanje nadarjenim pri izbiri poklica

Literatura:

Koncept Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli (1999), Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport,

http://www.zrss.si/pdf/SSD_nadarjeni%20koncept.pdf , 15. 5. 2006.

Operacionalizacija koncepta: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli, 2000, Ljubljana, Zavod republike Slovenije za šolstvo.

http://www.zrss.si/doc/SSD_Nadarjeni%20operacionalizacija%20koncepta.doc,

Povzetek Koncepta odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci

Winner, T. (2005). Nadarjeni otroci, Miti in resničnost (str. 2-3).

Martina Hribernik, slovenist

univ. dipl. soc. delavec